

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ КАРТ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Стаття «Особливості створення та оформлення карт промисловості України» присвячена картографуванню промисловості України. Розроблено та створено такі карти промисловості: «Індекси промислової продукції України», «Електронергетика України». За допомогою даних карт розглянуто та досліджено основні характеристики та особливості промисловості України, методичні підходи до створення даних карт.

Ключові слова: промисловість, картографування, карти промисловості.

Вступ. Одна з найбільших груп соціально-економічних карт – карти промисловості. Вони відображають, з одного боку, розміщення окремих галузей виробництва, а з іншою – комплексну картину промисловості, промислове районування або історію розвитку промисловості.

Постановка проблеми. Карти промисловості мають величезне значення та широко використовуються у практиці географічного аналізу і подання даних. Вони створюються на основі аналізу атрибутивних даних, пов'язаних з тим чи іншим набором просторових об'єктів, тому дана тема є безперечно актуальною, адже саме ці карти дають нам можливість прослідкувати та порівнювати розвиток галузей промисловості.

Метою даної статті є дослідження методів створення та оформлення карт промисловості України.

Завдання, що були поставлені задля досягнення мети, виглядають таким чином:

- ознайомлення з картографуванням промисловості та його розвитком в Україні;
- вивчення різних класифікацій карт;
- здобуття навичок роботи в програмному середовищі MapInfo;

- розширення власних знань стосовно етапів створення карти;
- створення карт промисловості за допомогою програми MapInfo;

- оформлення карт за допомогою програми Adobe Illustrator.

Виклад основного матеріалу. Географічне розміщення промисловості як однієї з головних галузей господарства зображується як на загальноекономічних так і на галузевих картах. Специфічна особливість розміщення промислових підприємств по території полягає в тому, що вони розташовуються в конкретних точках — населених пунктах і, разом з тим, у процесі свого розвитку формують територіальні згустки — промислові центри, вузли, агломерації, райони.

Економічні карти промисловості відображають територіальну будову і її функціонування, рівень промислового розвитку території загалом та окремих частин, спеціалізацію, форми територіальної організації промислового виробництва, характер внутрішньо-районних і міжрайонних виробничих зв'язків.

Залежно від масштабу і цільового призначення карти характеризують не лише розташування об'єктів по території, а й сировинну базу, структуру, виробничі зв'язки, споживання промислової продукції, техніко-економічні особливості роботи підприємств.

Карти промисловості відображають розміщення і розвиток промислового виробництва. Його різні характеристики (рівень розвитку, спеціалізація, потужність устаткування, число зайнятих та ін.) відображають на картах по окремих підприємствах, населених пунктах, промислових вузлах або територіальних одиницях (країнах, регіонах). При складанні карт застосовується в основному спосіб локалізованих значків, а також картограми, картодіаграми, ареали. За змістом виділяються такі карти промисловості: загальнопромислові і галузеві. Галузеві класифікуються на карти енергетики, гірничодобувної і оброблювальної промисловості, які, в подальшому поділяються на вузькогалузеві карти окремих галузей промислового виробництва.

На переважній більшості карт промисловості для відображення розташування промислових підприємств чи центрів застосовують значковий спосіб. Значки у вигляді кола своєю формою найкраще передають локалізацію цих об'єктів на конкретних точках місцевості.

Вони є компактнішими, тобто займають менше місця на карті, ніж інші форми значків. Це важливо, бо довкола промислових об'єктів концентруються, як правило, інші об'єкти соціально-економічної сфери, а вони потребують також належного відображення на карті. Інколи розташування промислового виробництва позначається способом ареалів, наприклад, на дрібномасштабних картах у місцях зосередження однотипних дрібних підприємств у межах невеликих населених пунктів[1], [2].

Процес створення карти в середовищі MapInfo включає :

- 1) збір вихідних матеріалів в необхідній кількості та якості;
- 2) складання проекту;
- 3) розробка редакційних вказівок;
- 4) сканування основи і математична прив'язка растру;
- 5) безпосередня векторизація растрового зображення.
- 6) візуалізація зображення, редакційний перегляд;
- 7) складання формуляру;
- 8) зберігання інформації;
- 9) обов'язкове отримання графічних копій;
- 10) складання технічного звіту;

Отже, при створенні будь-якого картографічного твору даної тематики основні підготовчі роботи проводиться на першому етапі – етапі проектування карти. До складу робіт цього етапу входять: формулювання вимог до карти, складання попередньої програми, збір, аналіз і оцінка джерел, вивчення об'єктів і території, складання програми карти.

Розробленню програми карти передують ще один розділ робіт – вибір і аналіз наявних джерел. У результаті виконання всього обсягу робіт на етапі проектування створюється програма карти. Вона з належною детальністю і повнотою характеризує всі основні параметри створюваної карти, її легенду і методику розробки. Розробка математичної основи карт вміщує вибір масштабу, проєкції, координатних сіток та компонування. Під час розроблення компонування передбачається наявність місця для розміщення додаткової інформації для більш повного розуміння картографованих явищ. Це можуть бути різні діаграми, графіки і просто текстові пояснення або кількісні дані. Вибір способів зображення на картах промисловості обумовлений особливостями просторової локалізації інформації, що міститься в джерелах, і показниках

соціально-економічного картографування. Затверджена розробка легенди в програмі карти – це початок створення авторського оригіналу даної карти.

Для створення карти було використано основу в MapInfo масштабу 1:5 000 000. Ця основа містить елементи:

- природи (гідрографію, озера та водосховища, моря);
- соціально-економічного значення (обласні центри, адміністративні межі).

Після створення авторського оригіналу, нам необхідно здійснити оформлення картографічного твору. Оформлення карт включає: вибір зображуваних засобів і проектування картографічних знаків; методи графічного виготовлення карт; дає знання, необхідні для проектування легенд конкретних карт і підготовки оригіналів.

Картографічне зображення, елементи додаткового змісту і допоміжні елементи повинні бути взаємопов'язаними й узгодженими між собою, і в цілому складати єдиний твір – географічну карту [3].

Створені карти в MapInfo для кращої читаності ми оформили за допомогою Adobe Illustrator, імпортувавши зображення картографічного твору в цей графічний редактор. Використовуючи інструменти Adobe Illustrator відредагували зображення та виконали компонування карти, легенди, рамки, допоміжних і додаткових даних тощо.

Карта «Індекси промислової продукції України» (рис. 1) відображає відомості про індекси промислової продукції за регіонами, а також їх зміну обсягів у %.

Карта «Електроенергетика України» (рис. 2) містить відомості про виробництво електроенергії на душу населення за регіонами, електростанції за типами та потужністю, а також ЛЕП (лінії електропередачі) та підстанції за напругою.

Висновки. Дослідивши дану тему, ми розглянули важливу галузь картографічної науки, її сутність, основні принципи створення, їх наукове значення, також ознайомилися з картографуванням промисловості та його розвитком в Україні, розглянули види карт промисловості, особливу увагу приділили розгляду проектування, укладання, оформлення та створення легенди карт промисловості, здобули навички роботи в програмному середовищі MapInfo і в результаті створили карти промисловості України.

Можна зробити висновок, що промисловість в Україні набуває

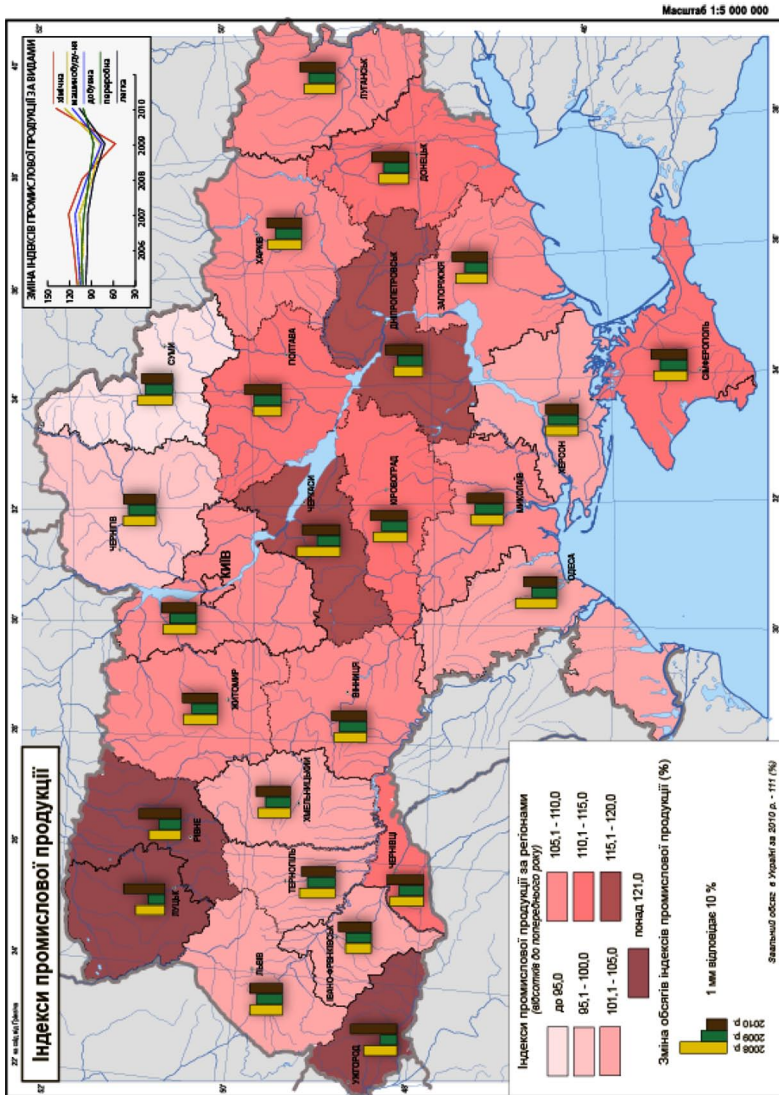

Рис. 1. Індекси промислової продукції України, 2010 рік

все більшого розвитку і потребує інтенсивнішого створення нових та оновлення застарілих карт.

Географічне розміщення промисловості як однієї з головних галузей господарства зображується як на загальноекономічних так і на галузевих картах. Специфічна особливість розміщення промислових підприємств на території країни полягає в тому, що

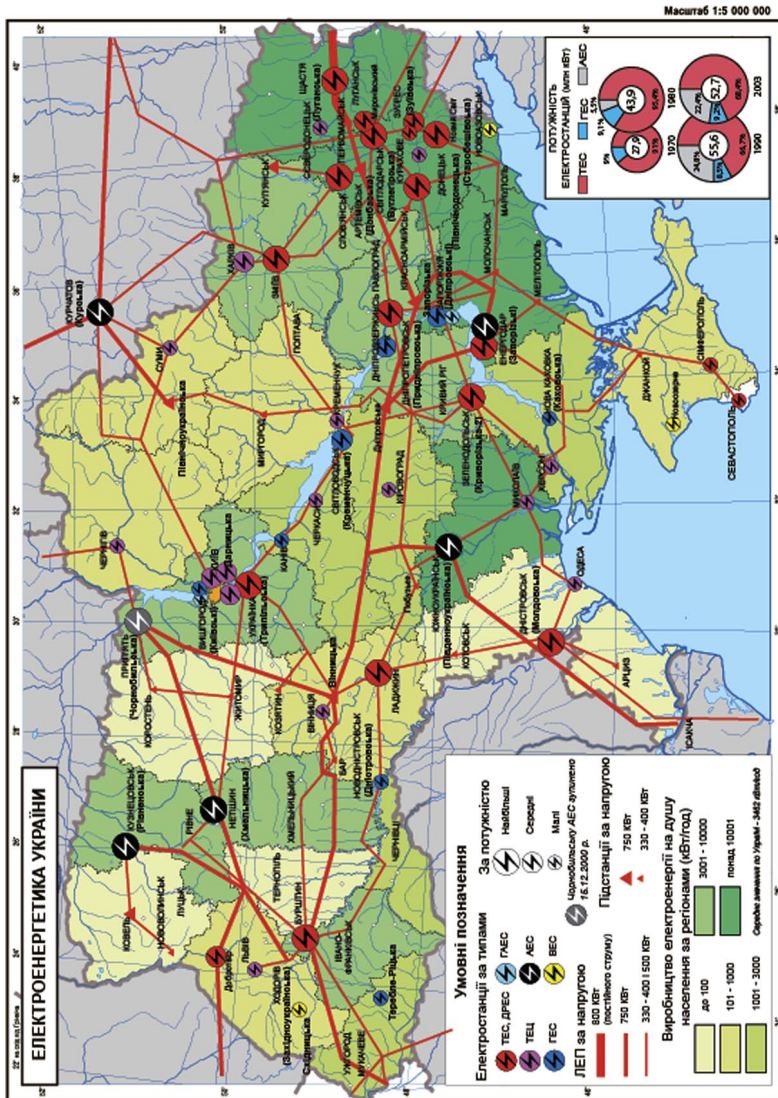

Рис. 2. Електроенергетика України, 2010 рік

вони розташовуються в конкретних точках – населених пунктах і, разом з тим, у процесі свого розвитку формують територіальні згустки – промислові центри, вузли, агломерації, райони.

За допомогою карт промисловості можна прослідкувати характер внутрішньорайонних і міжрайонних виробничих зв'язків, територіальну будову та її функціонування, промисловий розвиток

території загалом та окремих частин, спеціалізацію та форми територіальної організації промислового виробництва.

На сучасному етапі геоінформаційне картографування надає можливість оперативного укладання, редагування, та виводу тематичних карт. Подальша робота передбачає доповнення існуючої бази даних показниками за останні роки, що дозволяє прослідкувати динаміку та тенденції здійснення певних заходів.

Рецензент – кандидат географічних наук, доцент Т. В. Дудун

Література:

1. Жупанський, Я. І. Розвиток економічної картографії в Україні / Жупанський Я. І. // Історія української географії. Всеукраїнський науково-теоретичний часопис. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2000. – Випуск 1. – С.100-107.

2. Жупанський, Я. І. Соціально-економічна картографія : [підруч. для студ. вищих і середніх навчальних закладів] / Я. І. Жупанський, П. О. Сухий. – [3-є вид.]. – Тернопіль : Астон, 1997. – 274 с.

3. Дудун, Т. В. Картографічне креслення та комп'ютерний дизайн : навчальний посібник / Дудун Т. В., Курач Т. М., Тітова С. В. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.geo.univ.kiev.ua/files/pos_comp.doc.

Р. С. Шорохова

ОСОБЕННОСТИ СОЗДАНИЯ И ОФОРМЛЕНИЯ КАРТ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УКРАИНЫ

Статья «Особенности создания и оформления карт промышленности Украины» посвящена картографированию этой сферы хозяйства Украины. Разработаны и созданы такие карты: «Индексы промышленной продукции Украины», «Электроэнергетика Украина». С помощью данных карт рассмотрены и исследованы основные характеристики и особенности промышленности Украины, методические подходы к созданию данных карт.

Ключевые слова: промышленность, картографирование, карты промышленности.

R. Shorohova

**FEATURES OF CREATION AND REGISTRATION OF MAPS
OF INDUSTRY OF UKRAINE**

The article «Features of creation and of the cards industry in Ukraine» is dedicated to mapping the Ukrainian industry. Developed and created these maps industry: «The index of industrial production in Ukraine», «Elektroenergetical Industry of Ukraine». With help of these maps reviewed and investigated the main characteristics and features of Ukrainian industry, methodical approaches to the creation of maps.

Keywords: industry, mapping, maps industry.

Надійшла до редакції 4 березня 2013 р.